

Ο ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών στην προστασία των Δικαιωμάτων των Παιδιού



Ο Συνήγορος του Παιδιού

Παρεμβαίνει και στις σχέσεις
μεταξύ κράτους-πολίτη αλλά
και σε ιδιώτες (φυσικά ή
νομικά πρόσωπα)

Δέχεται αναφορές από
οποιονδήποτε έχει αντίληψη
παραβίασης δικαιώματος
παιδιού

Ο χάρτης των παρεμβάσεων
του είναι η Διεθνής Σύμβαση
για τα Δικαιώματα του
Παιδιού, όπως κυρώθηκε από
τον ν.2101/92



Ο Συνήγορος ως Ανεξάρτητη Αρχή, με βάση το ν. 3094/03:

- Παρεμβαίνει σε υποθέσεις παραβιάσεων δικαιωμάτων του παιδιού και επιλαμβάνεται όλων των περιπτώσεων, ακόμη και εάν η παραβίαση προέρχεται από ιδιώτη (φυσικό ή νομικό πρόσωπο).
- Παρακολουθεί αυτεπάγγελτα σοβαρά ζητήματα που σχετίζονται με τη ΔΣΔΠ.
- Κάνει γνωστά τα δικαιώματα του παιδιού με δράσεις και επισκέψεις σε σχολεία και αλλού & συγκροτεί κάθε χρόνο ομάδα εφήβων συμβούλων (ΟΕΣ)- Πραγματοποιεί επιμορφώσεις επαγγελματιών.
- Πραγματοποιεί αυτοψίες (επιτόπιους ελέγχους) σε χώρους όπου διαβιούν ή δραστηριοποιούνται παιδιά, ώστε έγκαιρα να παρέμβει σε περιπτώσεις παραβιάσεων των δικαιωμάτων τους.
- Λειτουργεί τηλεφωνική γραμμή για θέματα που αφορούν ανηλίκους και διαδικτυακή πλατφόρμα για παιδιά.
- Ασκεί θεσμική πίεση (συνηγορία), ώστε το νομοθετικό πλαίσιο και η διοικητική πρακτική να προσαρμοστούν στις επιταγές της ΔΣΔΠ
- Δημοσιεύει εκθέσεις και ενημερώνει περιοδικά την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ για την πρόοδο που σημειώνει η χώρα σε σχέση με τη ΔΣΔΠ.
- Συγκροτεί και συντονίζει δίκτυα δημοσίων φορέων και ιδιωτικών οργανώσεων (Δίκτυα για τα Δικαιώματα των Παιδιών που Μετακινούνται & για την Αποϊδρυματοποίηση και εναλλακτική φροντίδα), με στόχο την ανάπτυξη συνεργειών προς το συμφέρον των παιδιών.
- Συμμετέχει στο [Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού \(European Network of Ombudspersons for Children-ENOC\)](#) και σε σειρά εθνικών θεσμικών συλλογικών οργάνων που σχετίζονται με την προστασία και την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού.

Οι βασικές αρχές της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

- Προστασία από διακρίσεις (άρ.2)
- Περιφρούρηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού (άρ.3)
- Δικαίωμα στη ζωή και την ανάπτυξη (άρ. 6)
- Η γνώμη του παιδιού (άρ.12)



Το άρθρο 12 σύμφωνα με την ερμηνεία της αρμόδιας Επιτροπής του ΟΗΕ

Δεν προβλέπεται ηλικιακό όριο

Δεν ταυτίζεται με την ελευθερία έκφρασης

Η εφαρμογή του εκτείνεται τόσο σε ατομικές διαδικασίες όσο και σε πολιτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν τον πληθυσμό των παιδιών

Οι απόψεις του παιδιού δεν πρέπει να συγχέονται με την επιθυμία του

Η υλοποίηση της πρόβλεψης είναι κρίσιμη για την ανάπτυξη δεξιοτήτων του παιδιού και την πρόληψη/αντιμετώπιση της κακοποίησης

Ακούγοντας το παιδί- Μαθαίνοντας τα δικαιώματα στην πράξη

Η σημασία του χώρου

Η αξία της ενδυνάμωσης

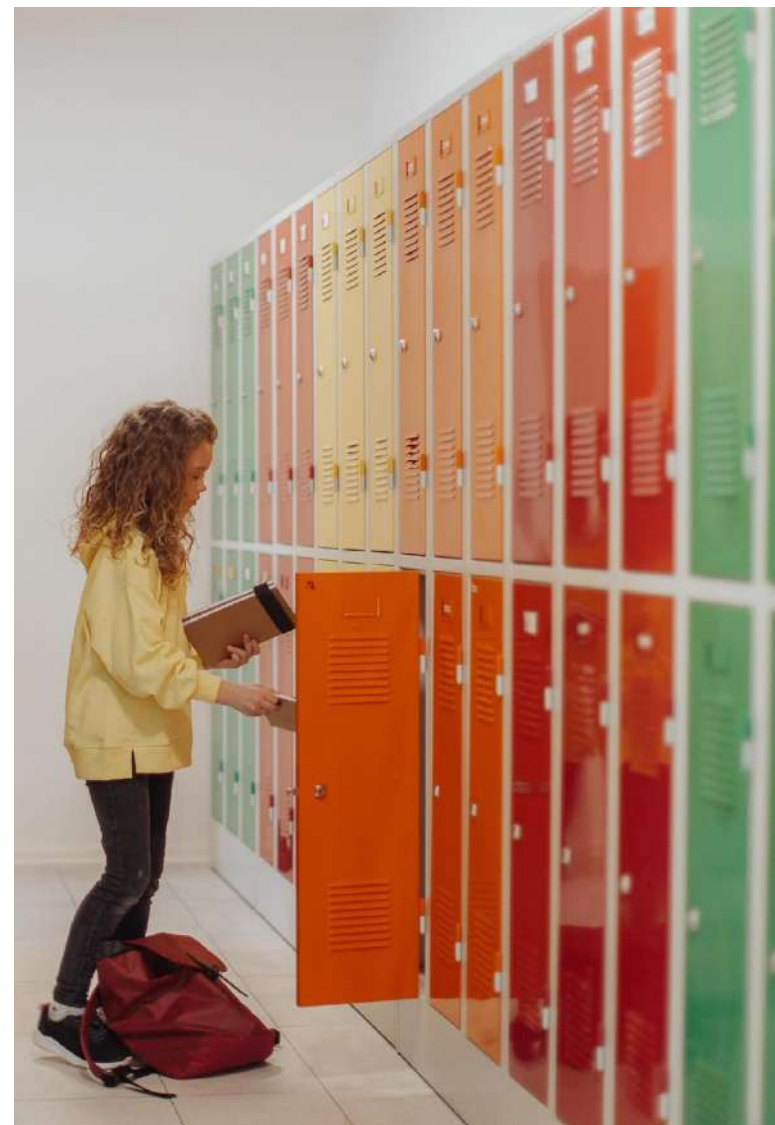
Η διαθεσιμότητα του/της
ακροατή/ακροάτριας

Η άσκηση επιρροής



ΔΣΔΠ- Δικαίωμα στην Εκπαίδευση, άρ. 29 που προβλέπει ότι η εκπαίδευση αποσκοπεί...

- στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του
- στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες...
- στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του
- στην προετοιμασία του παιδιού για μια υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης...
- στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.



ΔΣΔΠ- Προστασία από κακοποίηση, άρ. 19

- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας....
- Αυτά τα προστατευτικά μέτρα, θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, αποτελεσματικές διαδικασίες για την εκπόνηση κοινωνικών προγραμμάτων, που θα αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης στο παιδί και σε αυτούς οι οποίοι έχουν την επιμέλειά του



Πραγματικές προκλήσεις του σύγχρονου σχολείου

Χαμηλές πιστώσεις

Έλλειψη/ανεπάρκεια συνεκτικών επιμορφώσεων

Εσφαλμένη ερμηνεία του ρόλου του σχολείου

Καχυποψία στις σχέσεις μελών της σχολικής κοινότητας

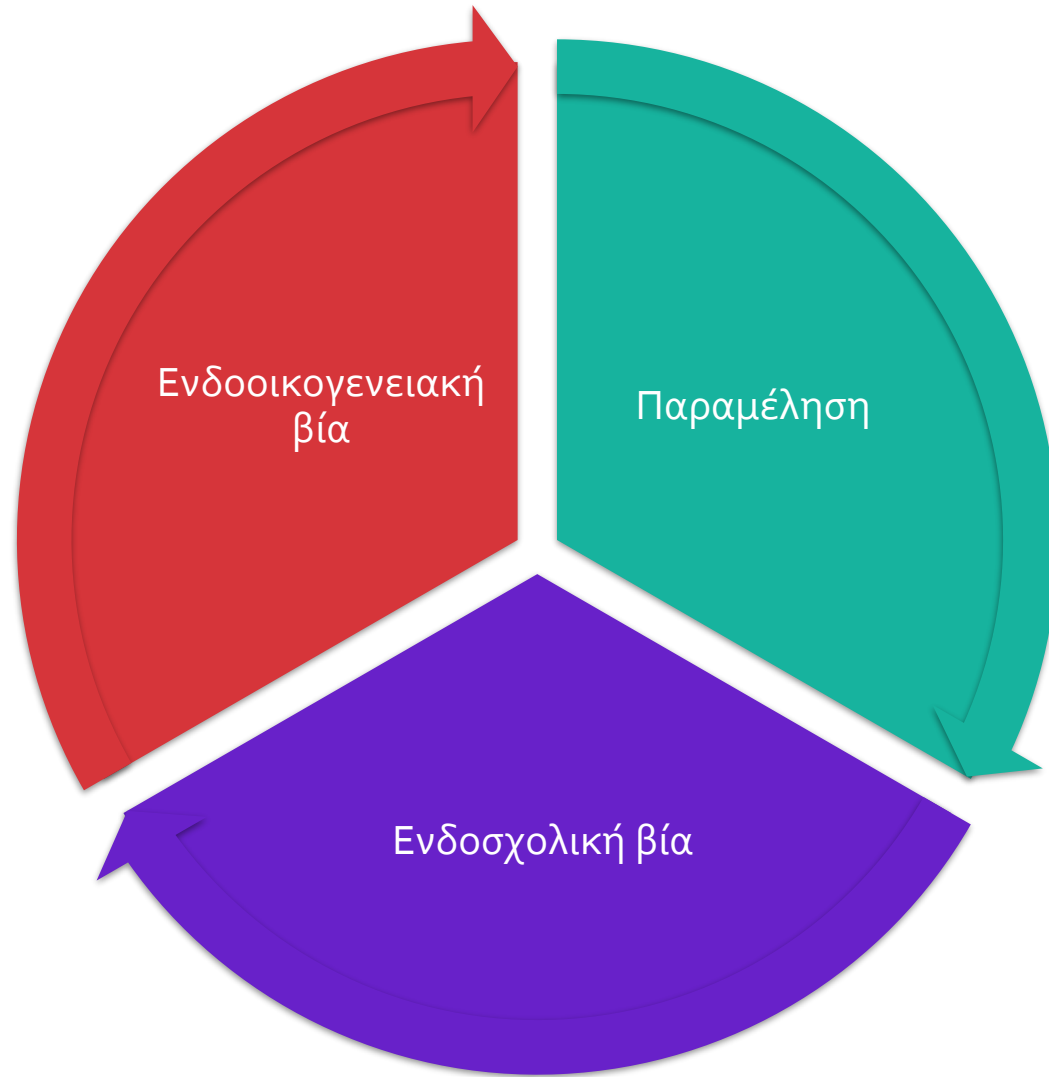
Αύξηση της έντασης και η αλλαγή των χαρακτηριστικών της βίας μετά την πανδημία

Έλλειψη επαγγελματιών για την πλαισίωση και έλλειψη χρόνου για δραστηριότητες και ανάπτυξη κριτικής σκέψης

Αυστηροποίηση παιδαγωγικών μέτρων χωρίς αποτέλεσμα

Ανεπάρκεια εργαλείων διαφοροποιημένης διδασκαλίας και αποκλεισμός των πιο ευάλωτων

Το σχολείο ως
πυλώνας
αναγνώρισης
& διαχείρισης
της
κακοποίησης



Φόβος των επαγγελματιών
μήπως τους μηνύσει ο
γονέας/οι γονείς του παιδιού

Αγωνία μήπως διαταραχθούν
οι σχέσεις τους με την τοπική
κοινωνία

Η σκέψη/επιφύλαξη ότι η
παρέμβαση της Πολιτείας
είναι «χειρότερη» από την
εξακολούθηση της
κατάστασης ως έχει

Υποσχέθηκαν να
«κρατήσουν» μυστικό

Η αδυναμία αναγνώρισης της
συμπτωματολογίας της
κακοποίησης ή άγνοια της
προβλεπόμενης διαδικασίας
(τι σημαίνει διαπιστώνω και
τι σημαίνει πληροφορούμαι)

Ανασταλτικοί
παράγοντες
της υποβολής
αναφοράς-
καταγγελίας

Η υποχρέωση του/της εκπαιδευτικού (άρθρο 23 του νόμου 3500/06)

01

Παιδαγωγός, εκπαιδευτικός, μέλος του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού ή του ειδικού βοηθητικού προσωπικού της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, κοινωνικός λειτουργός, ψυχολόγος, επιμελητής, προπονητής ή γιατρός..., ο οποίος κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του πληροφορείται ή διαπιστώνει με οποιονδήποτε τρόπο ενδείξεις...

02

Υποχρεούται να το αναφέρει αμελλητί στις αρμόδιες διωκτικές αρχές...

Πώς προστατεύεται ο επαγγελματίας από κακόβουλες νομικές ενέργειες μετά την αναφορά;

- Σε συνέχεια της επιτυχημένης παρέμβασης του Συνηγόρου «τα πρόσωπα της παρ. 1, που προβαίνουν σε αναφορά εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας δεν εγκαλούνται, δεν ενάγονται, δεν διώκονται πειθαρχικά, δεν απολύονται, ούτε υφίστανται άλλου είδους κυρώσεις ή δυσμενή μεταχείριση, για το περιστατικό που ανέφεραν..»



01

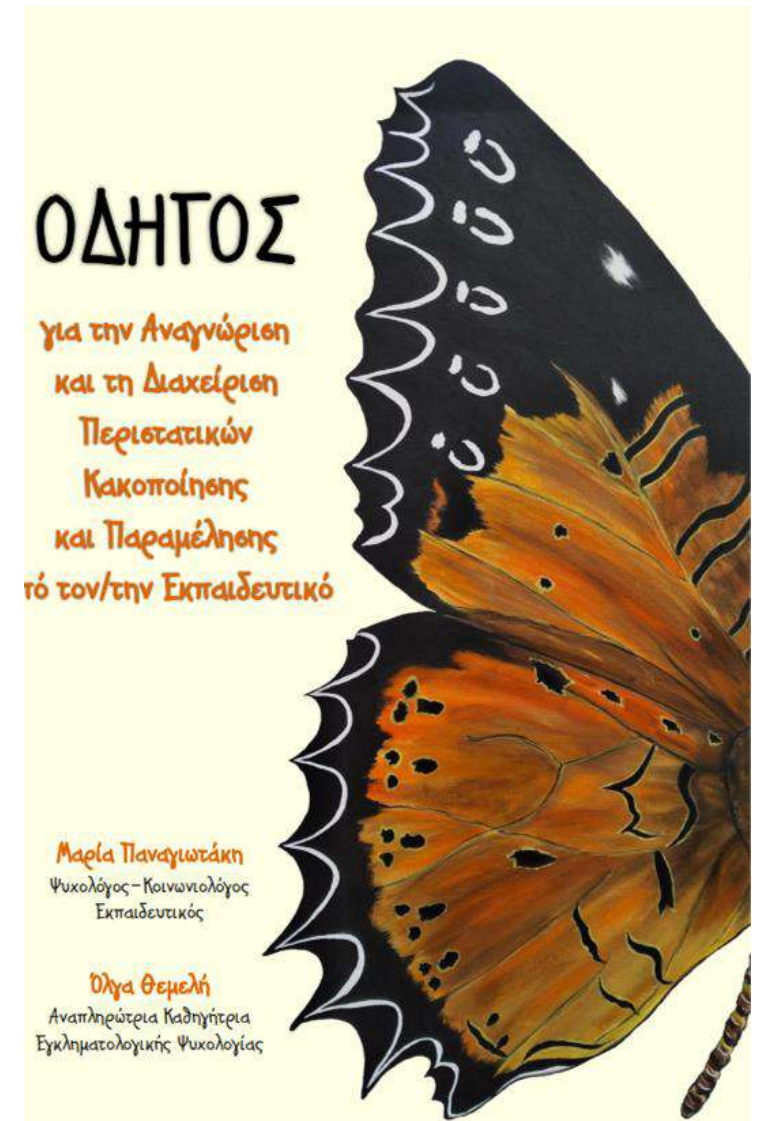
Μπορεί να
αναζητήσει
σχετικές
επιμορφώσεις

02

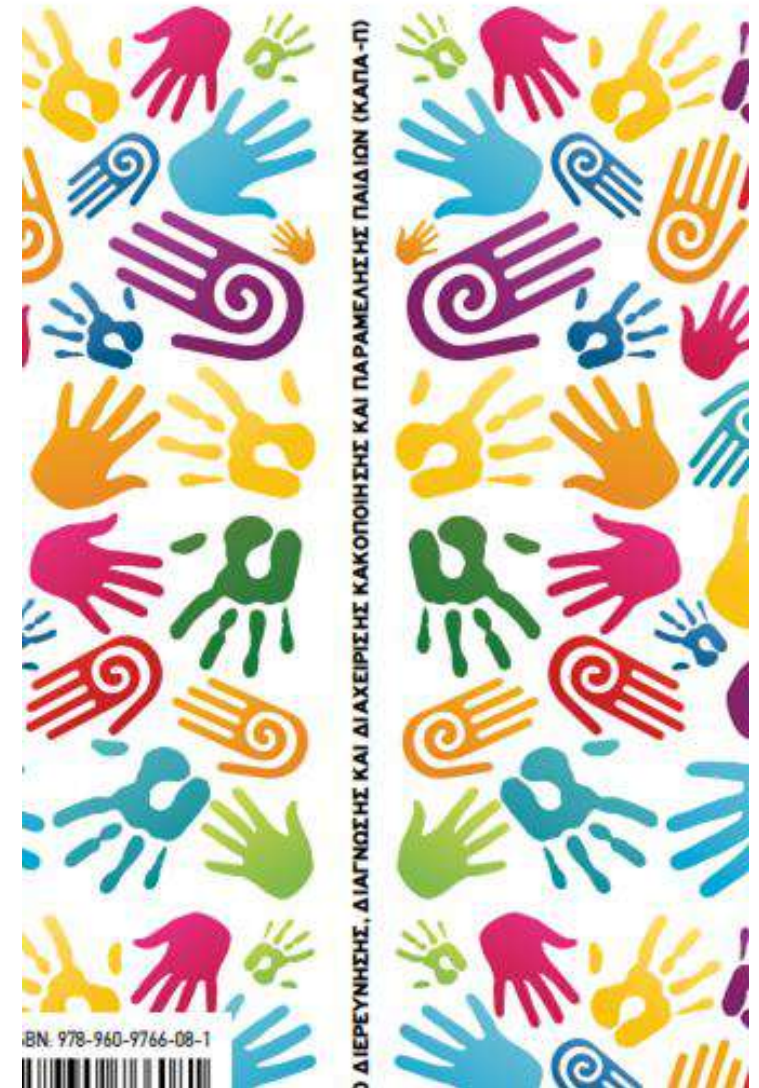
Υφίστανται ήδη
πρωτόκολλα από
τα οποία μπορούμε
να εφοδιαστούμε
με βασικές
πληροφορίες.

Πώς μπορεί
να μάθει
κανείς τις
ενδείξεις της
κακοποίησης;

Οδηγός για την αναγνώριση και διαχείριση Κ-Π από τον εκπαιδευτικό



Το πρωτόκολλο του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού



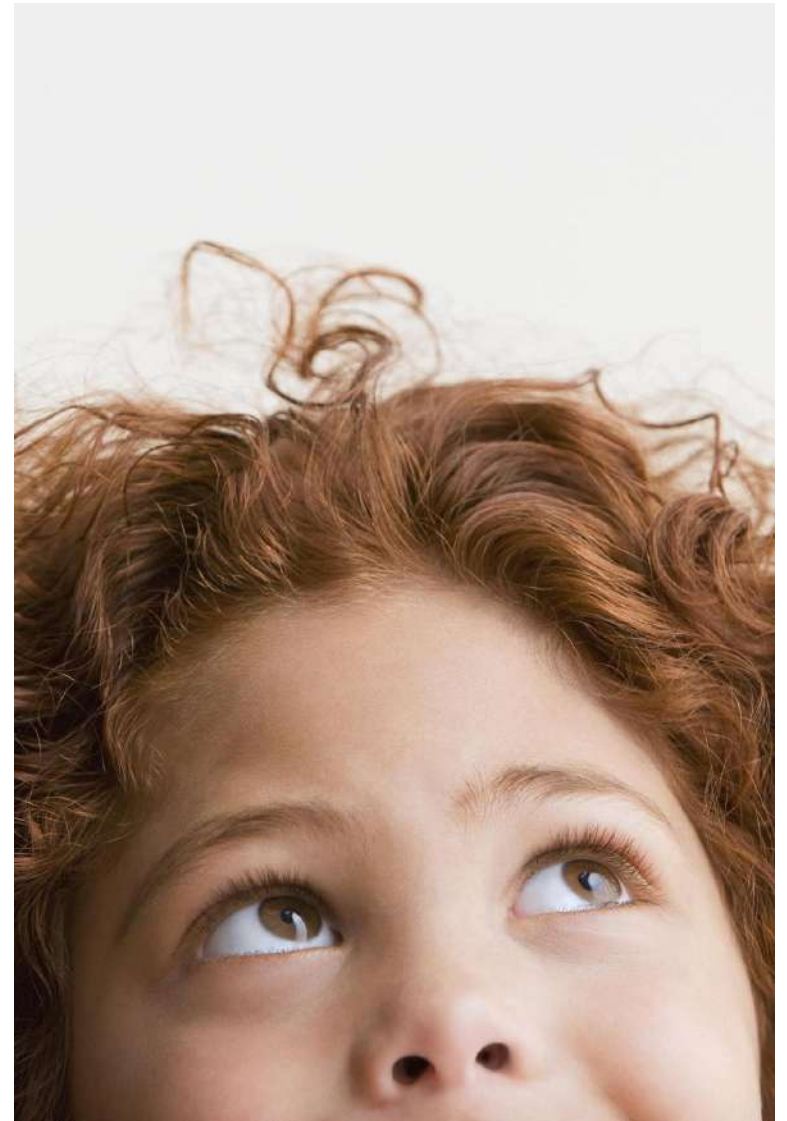
Κι αν δε λέει
την αλήθεια;
Μήπως να
κάνω πρώτα
κάποιες
ενέργειες;

- Ο νόμος δεν προβλέπει στάθμιση/διερεύνηση
- Δεν πρέπει να γίνει συζήτηση με τους γονείς
- Σε αντίθεση με τη διαδεδομένη αντίληψη, η εκμυστήρευση του παιδιού είναι κατ' αρχήν αξιόπιστη
- Είμαι εκτεθειμένη/ος αν δεν αναφέρω το περιστατικό αμέσως



Τι πρέπει να κάνουμε όταν το παιδί εκμυστηρεύεται ; (οδηγός Ινστιτούτου)

- Να ΜΗΝ υποσχεθούμε ότι θα κρατήσουμε μυστικό
- Να αποφύγουμε τις πολλές και κατευθυντικές ερωτήσεις και την πίεση για λεπτομέρειες
- Να κρατήσουμε την ψυχραιμία μας (ακόμη κι αν αυτό που ακούμε μας σοκάρει)
- Να ακούσουμε προσεκτικά το παιδί
- Να διαβεβαιώσουμε το παιδί ότι κάνει το σωστό και να το ευχαριστήσουμε για την εμπιστοσύνη του
- Να ενημερώσουμε το παιδί για το τι πρόκειται να συμβεί (σε γλώσσα φιλική στο ίδιο)



Ποιο «σύστημα» ενεργοποιείται στην πράξη;

Ο/Η Εισαγγελέας Ανηλίκων ή Πρωτοδικών δίνει εντολή για έρευνα συνθηκών διαβίωσης στην ΟΠΑ του τόπου κατοικίας της οικογένειας. Οι εισαγγελίες είναι υποστελεχωμένες δίχως εξειδικευμένο προσωπικό.

Αρκετοί δήμοι δεν έχουν ΟΠΑ ή οι αρμόδιες υπηρεσίες είναι ιδιαίτερα υποστελεχωμένες, ενώ δεν έχουν καθηκοντολόγιο, ούτε πρωτόκολλο ενεργειών.

Ενδεικτικά η Κ.Υ του Δήμου Αθηναίων μπορεί να κάνει 1 χρόνο και πλέον να διενεργήσει την έρευνα συνθηκών διαβίωσης (βλ. και ειδική έκθεση Συνηγόρου του 2020).

Υπάρχουν ελάχιστες υπηρεσίες υποστήριξης μετά την αναγνώριση του κινδύνου

Δεν υφίσταται ενιαία πολιτική παιδικής προστασίας και θεσμοθετημένα πρωτόκολλα συνεργασίας

Στην περίπτωση της παραμέλησης θα πρέπει να κατ' αρχάς να εξαντλήσουμε την δυνατότητα παροχής συμβουλών στον γονέα εφόσον φαίνεται να το έχει ανάγκη (μονογονεϊκή οικογένεια σε καθεστώς φτώχειας κλπ.)

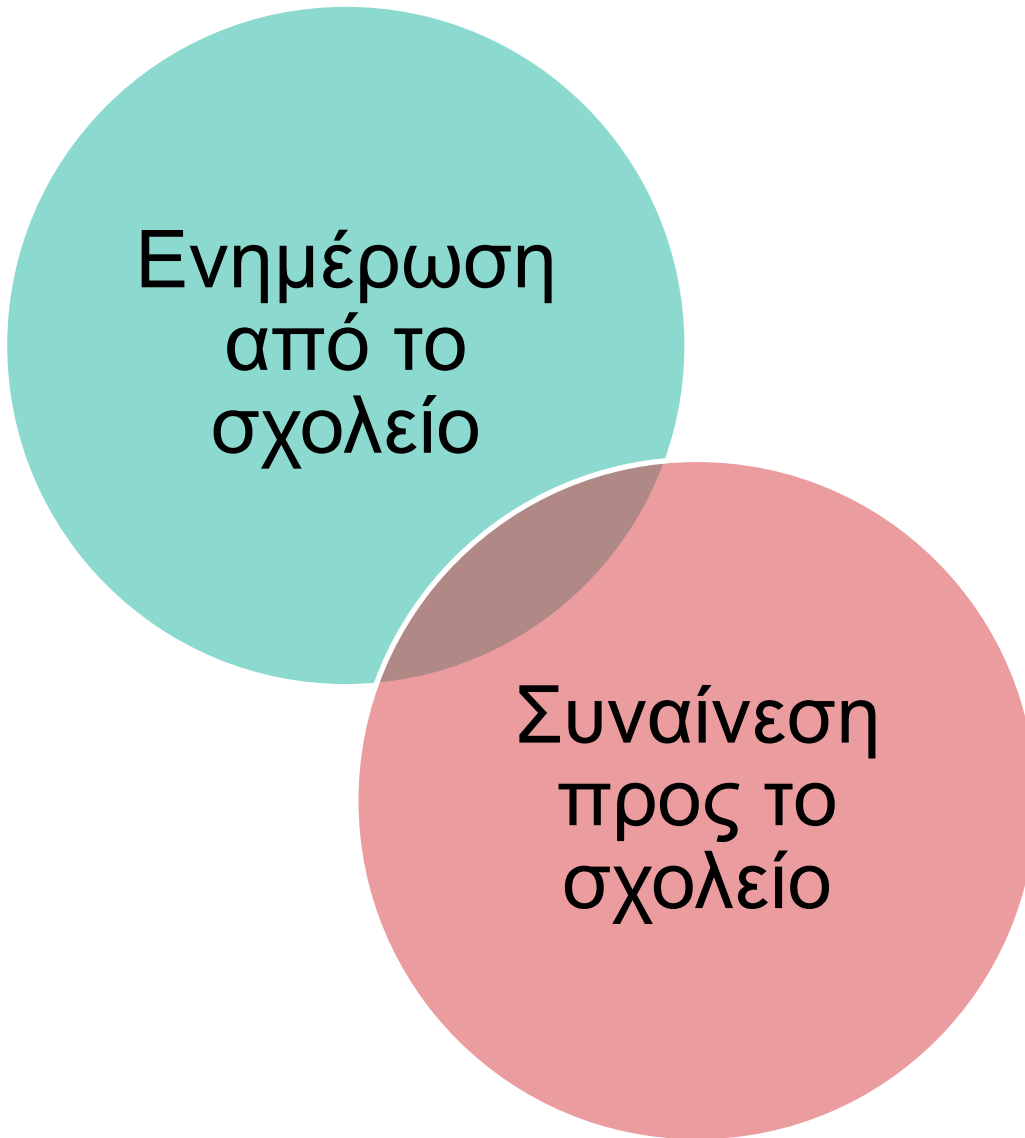
Είναι σημαντική η διασύνδεση του σχολείου με υπηρεσίες της κοινότητας (ιδίως τις κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων και των ΚΕΔΑΣΥ) προκειμένου να συζητηθούν συγκεκριμένα πλάνα παρακολούθησης παρέμβασης ανάλογα με την περίπτωση

Εάν το παιδί βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο (για τη ζωή, τη σωματική του ακεραιότητα κλπ.) θα πρέπει να ενημερωθεί η Εισαγγελία

1532 ΑΚ: Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτούργημά τους για την επιμέλεια του τέκνου...ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε αυτό, το δικαστήριο, ή σε επείγουσες περιπτώσεις ο εισαγγελέας, μπορούν να διατάξουν οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο

Τι πρέπει να
κάνουμε στις
υποθέσεις
παραμέλησης

Τι σημαίνει
«είναι το
παιδί μου»;



Γονική μέριμνα και επιμέλεια: Η διάκριση και οι εξαιρέσεις

Άρθρο 1510: Γονική μέριμνα

- Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού και εξίσου.
- Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει **την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου** σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του.

Άρθρο 1518: Η Επιμέλεια

- Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου διαμονής του.

Άρθρο 1519: Σημαντικά ζητήματα επιμέλειας

- Όταν η επιμέλεια ασκείται από τον έναν γονέα ή έχει γίνει κατανομή της μεταξύ των γονέων, **οι αποφάσεις για την ονοματοδοσία του τέκνου, για το θρήσκευμα, για ζητήματα της υγείας του, εκτός από τα επείγοντα και τα εντελώς τρέχοντα, καθώς και για ζητήματα εκπαίδευσης που επιδρούν αποφασιστικά στο μέλλον του, λαμβάνονται από τους δύο γονείς από κοινού....** Για τη μεταβολή του τόπου διαμονής του τέκνου που επιδρά ουσιωδώς στο δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο, απαιτείται προηγούμενη έγγραφη συμφωνία των γονέων ή προηγούμενη δικαστική απόφαση

Ο ασκών το υπόλοιπο της γονικής μέριμνας...

- Φ7/517/127893/Γ1/13-10-2010 εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας (σε συνέχεια παρέμβασης Συνηγόρου): Ο γονέας που μετά το διαζύγιο ή τη διάσταση δεν ασκεί την επιμέλεια του ανήλικου τέκνου, αλλά συνασκει τη γονική μέριμνα αυτού **δικαιούται πρόσβαση σε κάθε στοιχείο της σχολικής κατάστασης του/της ανήλικου/η μαθητή/τριας, καθώς δεν θεωρείται «άλλο πρόσωπο»** (βλ. και νομολογία ΑΠΔΠΧ).
- Φ1/117162/ΓΔ4/20-09-2021 εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας (σε συνέχεια παρέμβασης Συνηγόρου): Αν η εγγραφή/μετεγγραφή του/της μαθητή/τριας συνεπάγεται **μεταβολή του τόπου διαμονής του τέκνου, που επιδρά ουσιωδώς** στο δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο, **απαιτείται προηγούμενη έγγραφη συμφωνία των γονέων** ή προηγούμενη δικαστική απόφαση που εκδίδεται μετά από αίτηση ενός από τους γονείς. Στην έννοια της δικαστικής απόφασης εμπίπτουν: προσωρινή διαταγή, απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, οριστική δικαστική απόφαση.
- **ΠΡΟΣΟΧΗ:** Τα παραπάνω δεν ισχύουν όταν έχει αφαιρεθεί η γονική μέριμνα με δικαστική απόφαση ή εισαγγελική διάταξη.

Γονική συναίνεση (επαφή με Ψυχολόγο, ΕΔΥ, παραπομπή ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.)

- **ΥΑ 97442/ΓΔ4/2025** «οι ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί των σχολικών μονάδων «Καταρχάς δύνανται να δέχονται μαθητές/μαθήτριες που επιθυμούν να τους συναντήσουν για να αναφέρουν ή να ζητήσουν περισσότερες πληροφορίες για κάποιο θέμα που τους/τις απασχολεί, χωρίς να απαιτείται η συναίνεση του γονέα/κηδεμόνα. Στη συνέχεια, κρίνουν τα δεδομένα και αποφαινόμενοι για τυχόν ενέργειες. Αν απαιτούνται ενέργειες σκόπιμης παρέμβασης/υποστήριξης στο πλαίσιο του σχολείου, ζητείται συναίνεση της οικογένειας.» .
- **Εγκύκλιος 138415 /Δ3/4.12.2023** Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να αξιοποιηθεί το εδάφιο αγ' της περ. α' της παρ. 8 του άρθρου 11 του ν.4823/21, που ορίζει: «**Σε εξαιρετικές περιπτώσεις**, η συνδρομή των οποίων απαιτεί ειδική αιτιολόγηση και οι οποίες σχετίζονται ιδίως με **δυσχέρειες συνεργασίας της σχολικής μονάδας με τους γονείς επί διαπιστωμένων σοβαρών δυσκολιών μάθησης ή συμπεριφοράς ή ένταξης του μαθητή στο σχολικό περιβάλλον, η υποβολή εισήγησης στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. δύναται να γίνει απευθείας από την Ε.Δ.Υ.**, προκειμένου να διερευνηθεί περαιτέρω η αναγκαιότητα της παρέμβασης από πλευράς του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., τόσο σε επίπεδο υποστήριξης της σχολικής μονάδας όσο και σε επίπεδο υποστήριξης των γονέων ή κηδεμόνων. Στόχος της παρέμβασης είναι η επίτευξη του μέγιστου δυνατού βαθμού συνεργασίας μεταξύ σχολικής μονάδας και γονέων και κηδεμόνων. Αν στη σχολική μονάδα λειτουργεί Ε.Δ.Υ. ισχύει η παρ. 8 του άρθρου 17. Αν στη σχολική μονάδα δεν λειτουργεί Ε.Δ.Υ., η εισήγηση του συλλόγου διδασκόντων προς το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. υποβάλλεται έπειτα από γνώμη του Συμβούλου Εκπαίδευσης της Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης, που έχει την παιδαγωγική ευθύνη της σχολικής μονάδας ως προς την ενταξιακή εκπαίδευση ή, εφόσον δεν υφίσταται, έπειτα από γνώμη του Συμβούλου Εκπαίδευσης που έχει την παιδαγωγική ευθύνη της σχολικής μονάδας.».

Ο Συνήγορος μέχρι τώρα

Έχει παρέμβει για την νομική προστασία («ακαταδίωκτο») όλων των επαγγελματιών που αναφέρουν ενδοοικογενειακή βία (άρθρο 23, ν.3500/06)

Έχει παρέμβει για την εξασφάλιση της πρώτης επαφής των παιδιών με ψυχολόγους χωρίς τη γονική συναίνεση (βλ. ειδικά για σχολεία την ΥΑ 97442/ΓΔ4/2025)

Έχει πραγματοποιήσει πλήθος παρεμβάσεων σε ατομικές υποθέσεις (για τη διασύνδεση, πλαisiώση κλπ.)

Πραγματοποιεί επιμορφώσεις για τρέχοντα ζητήματα που απασχολούν τις υπηρεσίες (π.χ. άσκηση γονικής μέριμνας)

Ασκή διαχρονικά θεσμική πίεση για την ενίσχυση του προσωπικού και την υιοθέτηση ενιαίας πολιτικής παιδικής προστασίας

Τι άλλο μπορεί να κάνει το σχολείο;

- Να οργανώσει στην αρχή της χρονιάς **ανοιχτές συζητήσεις με γονείς και παιδιά** (οι καλοί λογαριασμοί...)
- Να επενδύσει στην **πρόληψη**, οργανώνοντας δράσεις με γονείς σχετικά με διάφορες εκφάνσεις της **κακοποίησης**
- Να δημιουργήσει **ισχυρά μαθητικά συμβούλια**
- Να διασυνδέσει τις **οικογένειες σε κίνδυνο** με κοινωνικές και άλλες υπηρεσίες
- Να **ενθαρρύνει τα παιδιά να ανακαλύψουν το σχολείο, τη γειτονιά και την κοινότητά τους μέσα από ομάδες** στις οποίες θα συμμετέχουν **ΟΛΟΙ**
- Μπορεί –πάνω απ' όλα- να καλλιεργήσει μία **παιδοκεντρική κουλτούρα** συνεργασίας με το παιδί, να το ακούει προσεκτικά, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη των χαρισμάτων του και του σεβασμού.



800 11 32 000

Επικοινωνία με τον Συνήγορο



2131306605 και 703

cr@synigoros.gr &
rotao@synigoros.gr

www.synigoros.gr/paidi